

Što je citat?

- Citat je veza koja se činom citiranja stvara između jednog dijela ili cijelog dokumenta **koji se citira** i jednog dijela ili cijelog dokumenta **koji citira**.
- Citat u znanstvenom djelu ima tzv. **referencijalnu** funkciju (upućivanje na tekst iz kojeg je uzet).

Odnos pojmova referencija : citat

- **Referencija** je broj navoda u bibliografiji nekog rada, broj **citata** koje primi neki rad može se vidjeti samo pretraživanjem jednog **citatnog kazala**.
- **Referencija** je priznanje koje jedan dokument daje drugom, a **citat** je priznanje koje jedan dokument **prima** od drugog.
- **Popis referencija** u nekome radu odabir je **isključivo autora tog rada**, **popis citata** nekog rada kolektivna je prosudba **svih autora** koji određeni rad citiraju (Krauze, Hillinger).

O čemu govore citati?

- Citati svjedoče kumulativnu narav znanosti.
- Citati su način odavanja priznanja.
- Citati su jedan od načina uspostavljanja intelektualnog vlasništva.
- Citati otkrivaju navike znanstvenika u prikupljanju i korištenju informacija.

Običaj citiranja

- Znanstveni običaj, koji se prema Priceu ustalio sredinom 19. st., zahtijeva da se pri pisanju znanstvenih radova autori pozivaju na prethodno objavljene radove.
- Merton citiranje naziva jednim od ključnih pravila objavljivanja u znanosti, ali i jednim od najvažnijih priznanja znanstveniku.

Citatno ponašanje ili zašto se citira?

- Prema Garfieldu to je najčešće:
 - iskazivanje poštovanja prethodnicima,
 - odavanje priznanja kolegama,
 - uporaba metodologije i sl.
 - ispravak vlastitog/tuđeg rada,
 - kritički osvrt na prethodni rad,
 - **potkrijepa tvrdnji,**
 - upozoriti na rad koji će se pojaviti ili nije zastupljen u indeksima/bazama.

Neznanstveni citatni motivi

- osebni motivi autora,
- društveni čimbenici (primjerice, razvijenost informacijske infrastrukture),
- kulturni čimbenici (primjerice, uporaba literature na stranim jezicima).

Što se sigurno ne citira?

- znanstvene činjenice koje su postale dijelom javnog znanja (tzv. implicitni citati),
- radovi koji nisu dostupni.

Citati kao bibliometrijski pokazatelj

- **Bibliometrija** - uporaba statističkih metoda u analizi literature kako bi se otkrili povijesni razvoj određenog područja te obrasci autorstva, publikacija i uporabe
- **Broj citata**, jedan od standardnih bibliometrijskih pokazatelja, mjeri odjek što su ga imali objavljeni radovi autora/ustanove/časopisa

Glavna područja citatne analize

- kvalitativna i kvantitativna procjena znanstvenika/ustanova/časopisa, najčešće sa svrhom oblikovanja i vođenja **znanstvene politike**,
- **istraživanje strukture znanosti** (ko-citatna analiza),
- istraživanje **povijesnog razvoja** znanosti,
- **pretraživanje** informacija.

Je li točno?

- Citiranost je odraz uporabe nekog rada?
- Citiranost nekog rada, autora ili časopisa govori o njegovoj vrijednosti/značenju?
- Citiraju se najbolji radovi?
- Citati su prihvatljiv pokazatelj obrasca znanstvene komunikacije?

O čemu neizostavno treba voditi računa?

- razlike među pojedinim znanstvenim disciplinama (način objavljivanja, citatni običaji i sl.),
- tipovi objavljenih radova,
- “starost” citiranih radova,
- statistika “malih brojki” (Andreis),
- osobitosti malih znanstvenih zajednica,
- visoka osjetljivost rezultata (fleksibilnost metodologije).

Vrednovanje znanstvenog rada

- **Recenzija** (peer review) - ekspertna ocjena vrijednosti nekog znanstvenog nalaza ili znanstvenog djelovanja.
- **Kvantitativni pokazatelji (input, output)**
 - broj radova,
 - broj citata,
 - čimbenik odjeka,
 - poluvijek publikacije i dr.

Citati u vrednovanju znanstvenog djelovanja

- Citati govore o stupnju integriranosti istraživačkih rezultata u objavljenu međunarodnu znanstvenu literaturu
- **Garfield: odjek nije isto što i važnost ili značajnost**
- **Seglen: ne znači da radovi koji nisu citirani nisu čitani ili nisu doprinijeli znanstvenom napretku**
- **Narin: postoji korelacija između visokog odjeka i visoke kvalitete radova**

Mišljenja o uporabi citatne analize u vrijednosne svrhe

- Ono što je uistinu važno znanstveni je sadržaj rada, pa je prema tome presudna ocjena kompetentnog kolege (Strata, Nature 1995).
- Citatna analiza nije precizno mjerilo kvalitete nekog fakulteta ili odjela i mogla bi biti zlorabljena (nastavnici 45 britanskih sveučilišta, Science, 1991).

Što je s malim znanstvenim zajednicama u kojima na pravi način ne funkcionira institut recenzije?

Objavljeni radovi 1986.-1990.

ZGB ukupno

2.602

IRB

1.050

ZGB-UNIV

1.155 (44,4%)

146 u domaćim
časopisima

Tko je najviše objavio?

PMF 369 (1,83)

MF 303 (0,68)

FBF 79 (1,06)

TF 60 (0,41)

PBF 28 (0,31)

Prema tematskom usmjerenju časopisa

- fizika 25,6%
- klinička medicina 23,4%
- kemija 21,9%
- biomedicina 17,1%
- inženjering 5,5%
- biologija 3,7%

Broj i raspodjela citata

Radovi objavljeni u
domaćim časopisima

Nije citirano 70,5%,
polovica citiranih
imala je 1 citat, 80%
nema neovisnih citata.

Radovi objavljeni u
inozemnim
časopisima

Nije citirano 24,9%,
1-5 citata primilo je
71% citiranih radova,
6-10 citata 18,8%,
40% radova nema
neovisnih citata.

Prema područjima:

- Najviše citiranih radova objavljeno je u časopisima s područja fizike (238 od ukupno 275), pri čemu gotovo polovica (118) ima između 3 i 10 citata, a ta skupina ima i najviše radova (23) s više od 15 citata.
- Najviše neovisnih citata imaju radovi (70%) s područja fizike.

Što je vidljivo?

- Zanemariva citiranost radova objavljenih u domaćim izvorima (80% radova nema neovisnih citata)
- Radovi naših autora citiraju se kad su profesionalno relevantni.
- Trećina radova nema samocitata.
- Najbolje integrirani rezultati istraživanja s područja fizike.

Naši kriteriji - znanstveno napredovanje

- MF (Pravilnik o uvjetima i postupku izbora u zvanja): uzimaju se u obzir (docent), 2 citata (izv. prof.), 5 citata (red. prof.)
- točka 59. Nacionalnog programa određuje da se “Akademski odjek i domet (znanstvenih postignuća) prosuđuje na temelju citiranosti prethodnih znanstvenih publikacija”.

Trebaju li knjižničari poznavati bibliometrijske pokazatelje?

Prema zahtjevu za izradom citatnog profila knjižničar se može postaviti s:

formalnog stanovišta,

jednom od najsloženijih korisničkih zahtjeva.

Bibliometrijski pokazatelji dijelom su okoliša u kojemu djeluju akademske knjižnice. Knjižničari sudjeluju formalno, ali moraju poznavati narav, ograničenja i dođe njihove uporabe.